

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 2.5.2012.
COM(2012) 196 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas stratēģija „Bērniem labāks internets”

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Eiropas stratēģija „Bērniem labāks internets”

Kā uzsvērts paziņojumā „ES plāns par bērnu tiesībām”¹, neieguldot pietiekamus līdzekļus politikas virzienos, kas skar bērnus², tas ilgtermiņā varētu būtiski ietekmēt mūsu sabiedrību. Eiropas digitalizācijas programmas³ mērķis ir nodrošināt digitālo tehnoloģiju pieejamību ikvienam ES iedzīvotājam, taču bērniem ir īpašas vajadzības, un viņi ir sevišķi apdraudēti internetā, tādēļ šajā jomā jārod īpašs risinājums, lai nodrošinātu, ka internets kļūst par vietu, kur bērni var iegūt zināšanas, sazināties, attīstīt savas prasmes, kā arī uzlabot darba un nodarbinātības izredzes⁴.

Bērni aizvien vairāk saskaras ar internetu, jo attiecīgo ierīču klāsts kļuvis plašāks, bet lietotāju vecums – mazāks. Tādēļ patlaban ir jāizstrādā atbilstīga stratēģija, kurā ņemtas vērā viņu vajadzības. Ir jāizveido bērniem paredzēts jauns un kvalitatīvāks saturs un pakalpojumu klāsts. Ir jāgarantē bērnu drošība tiešsaistē. Savukārt situācijas analīze liecina, ka, nodrošinot bērniem iespēju internetu izmantot labāk un plašāk, tiek pavērtas iespējas intensīvi attīstīt uzņēmējdarbību saistībā ar novatorisku tiešsaistes saturu un pakalpojumiem. Ņemot vērā priekšrocības, ko sniedz iekšējā tirgus lielums, Eiropas uzņēmumi var izdevīgi izmantot šīs iespējas izaugsmes un nodarbinātības jomā.

Padomes 2011. gada 28. novembra secinājumos par bērnu aizsardzību digitālajā pasaulē ir uzsvērts – lai izveidotu bērniem labāku internetu, ir jāapvieno dažādi politikas virzieni. Darbības tiek plānotas gan valsts, gan Eiropas, gan arī nozares līmenī. Tās jāiekļauj ES mēroga stratēģijā, kurā noteiktas pamatprasības un novērsta sadrumstalotību. Regulējoši pasākumi joprojām ir viena no iespējām, tomēr, ja iespējams, no tiem vajadzētu izvairīties, priekšroku dodot pašregulējošiem rīkiem, kuri ir vairāk pielāgojami, kā arī izglītošanai un iespēju nodrošināšanai.

Stratēģijas pamatā ir četri galvenie pīlāri, kas viens otru papildina: 1) atbalsts jauniešiem paredzēta kvalitatīva tiešsaistes satura izveidei; 2) lielāka informētība un plašākas iespējas; 3) bērniem drošas tiešsaistes vides izveide un 4) seksuālas vardarbības pret bērnu un bērnu seksuālas izmantošanas apkarošana. Stratēģijā ierosināts, lai Komisija, dalībvalstis un visi nozares vērtību ķēdē iesaistītie dalībnieki īstenotu virkni darbību.

1. KĀDĒĻ TIEŠI TAGAD VAJADZĪGA EIROPAS STRATĒGIJA?

1.1. Jaunas iespējas bērniem un uzņēmējdarbības attīstībai

Lai gan internets netika izveidots, domājot par bērnu vajadzībām, vecāku sniegtā informācija liecina, ka Eiropā vecuma grupā no 6 līdz 17 gadiem internetu lieto 75 % bērnu⁵. Bērni, kuriem ir 15 un 16 gadi, apgalvo, ka internetu sākuši lietot 11 gadu vecumā. Salīdzinājumam – 9 un 10 gadus veci bērni apgalvo, ka viņi internetu sākuši lietot vidēji 7 gadu vecumā.

¹ COM(2011) 60, galīgā redakcija.

² Šajā kontekstā termins „bērni” attiecas uz visiem cilvēkiem, kas jaunāki par 18 gadiem, kā tas noteikts ANO Konvencijā par bērna tiesībām.

³ COM(2010) 245 galīgā redakcija/2.

⁴ Svarīgākās prioritātes ES stratēģijā e-prasmju jomā „E-prasmes 21. gadsimtā”, COM(2007) 496.

⁵ *Flash Eurobarometer 2008*.

Vecuma grupā no 9 līdz 16 gadiem 33 % bērnu, kuri lieto internetu, norādījuši, ka šajā nolūkā izmanto mobilo tālruni vai citu mobilo ierīci⁶.

Bērniem ir īpašas vajadzības, viņi ir sevišķi apdraudēti, un šī atšķirīgā nianse ir jāatzīst. Internets un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) piedāvā bērniem plašas iespējas izklaidēties, mācīties, būt novatoriskiem un radošiem, sazināties un izpaust sevi, sadarboties un iesaistīties sabiedriskajā dzīvē, izzināt pasauli un attīstīt būtiskas prasmes, kā arī īstenot savas tiesības⁷. Taču bērni arī jāaizsargā.

Pievēršot uzmanību bērnu vajadzībām, paveras plašas uzņēmējdarbības iespējas. Plānots, ka 2012. gadā digitālā satura pasaules tirgus vērtība būs lielāka par 113 miljardiem eiro⁸. Mobilo lietotņu tirgus vērtība bija 5 miljardi eiro, un līdz 2015. gadam plānots pieaugums līdz pat 27 miljardiem eiro, ko galvenokārt radītu spēļu pārdošana un vairāk nekā 5 miljardi mobilo sakaru abonementu visā pasaulē. Plānots, ka videospēļu pasaules tirgū pārdošanas apjomi pārsniegs 62 miljardus eiro⁹. Planšetdatori, viedtālruni un klēpjatori, ko bērni izmanto ļoti daudz, ir guvuši plašu popularitāti, tādēļ saistībā ar maziem bērniem un pusaudžiem paredzēto radošo un izglītojošo tiešsaistes saturu, kas izmantojams interaktīvi, tirgus potenciāls ir liels. Tiešsaistes un mobilās lietotnes un spēles paver vēl nebijušas iespējas attīstīt uzņēmējdarbību, it īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un šāda satura veidotājiem, jo tās ļauj tiešā veidā sazināties ar potenciālajiem lietotājiem/klientiem. Bērni paši varētu kļūt par tiešsaistes satura veidotājiem un sākt uzņēmējdarbību.

1.2. Pašreizējie trūkumi un problēmas

1.2.1. Tirgus sadrumstalotība

Komisijas ziņojumā¹⁰ par to, kā dalībvalstīs tiek īstenoti pašreizējie ieteikumi bērnu drošības jomā, konstatēts, ka, risinot problēmas digitālajā vidē, dalībvalstis kopumā palielina savus centienus, tomēr veiktie pasākumi nav pietiekami. Dažādi politikas pasākumi – gan regulējoši, gan pašregulējoši – tiek īstenoti visās dalībvalstīs, piemēram, vecākvadība, satura klasifikācija un ziņošana par kaitējošu un nelikumīgu saturu.

Apvienotajā Karalistē interneta pakalpojumu sniedzēji (IPS) ir pieņēmuši prakses kodeksu¹¹, ar kuru tiek sekmēta „apzināta izvēle”¹², bet kura īstenošana paliek katra IPS ziņā; Francijā interneta pakalpojumu sniedzējiem ir pienākums nodrošināt bezmaksas vecākvadības

⁶ Avots: Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. un Ólafsson, K., *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full findings*, 2011, sagatavots projekta „EUKidsOnline IP” ietvaros.

⁷ Kā noteikts ES plānā par bērnu tiesībām (COM(2011) 60 galīgā redakcija), kurā ir iekļauti vispārīgi principi ar mērķi nodrošināt, ka ES rīcība kalpo par paraugu, lai garantētu to Pamattiesību hartas un UNCRC noteikumu ievērošanu, kuri attiecas uz bērnu tiesībām. Īstenojot ES plānu par bērnu tiesībām, Komisija ir izveidojusi Bērnu stūrīti tiešsaistē (<http://europa.eu/kids-corner/>) un ES tīmekļa vietni par bērna tiesībām (<http://ec.europa.eu/0-18/>).

⁸ http://www.tavess.com/DigitalContentDelivery_June11.php, informācijas izguves datums: 20.3.2012. Visi skaitļi izteikti ASV dolāros, kas konvertēti eiro pēc 2012. gada 20. marta valūtas kursa.

⁹ *The Economist*, tiešsaistes izdevums, informācijas izguves datums: 20.3.2012. Visi skaitļi izteikti ASV dolāros, kas konvertēti eiro pēc 2012. gada 20. marta valūtas kursa, <http://www.economist.com/node/21541164?frsc=dg%7Cb>.

¹⁰ Bērnu aizsardzība digitālajā pasaulē, COM(2011) 556 galīgā redakcija.

¹¹ Vecākvadības prakses kodekss, ko parakstījuši BT, Talk Talk, Virgin Media un Sky; http://www.productsandservices.bt.com/consumer/assets/downloads/BT_TalkTalk_Sky_Virgin_Code_of_Practice_28_Oct.pdf.

¹² Tas nozīmē, ka klientiem, izdarot pirkumu, tiek uzdots jautājums, vai viņi vēlas uzstādīt vecākvadības rīku, kas tiek piedāvāts kā bezmaksas pakalpojums.

programmatūru; Vācijā var izmantot apstiprinātu „jaunatni aizsargājošu programmatūru”, lai neļautu bērniem piekļūt tīmekļa vietnēm, kurās publicēts kaitējošs saturs. Citās valstīs šādu noteikumu nav.

Vācija arī īsteno pašregulācijas sistēmu, kas ļauj pakalpojumu sniedzējiem klasificēt dažādu veidu tiešsaistes saturu, piemēram, video, tīmekļa vietnes vai tiešsaistes spēles. Apvienotajā Karalistē viens no *Bailey* ziņojumā¹³ sniegtajiem ieteikumiem paredzēja atbilstīgi vecuma grupām klasificēt mūzikas videoierakstus. Citās valstīs noteikumu par tiešsaistes satura klasifikāciju nav.

Somijā un Beļģijā apspriesti arī nozaru rīcības kodeksi, kas, pirmkārt, attiecas uz sociālo plašsaziņas līdzekļu jomu, un, otrkārt, pakalpojumu sniedzēju plašāku loku.

Tādās valstīs kā Apvienotajā Karalistē, Spānijā, Itālijā vai Čehijā, saņemot atbalstu no dažādām ieinteresētajām personām, piemēram, policijas, NVO vai nozares pārstāvjiem, ir ieviesti dažādi mehānismi, ar kuru starpniecību iespējams ziņot par kaitējošu un nelikumīgu saturu un rīcību.

Lai gan šie pasākumi var pozitīvi ietekmēt valsts mēroga tirgu un lietotājus, tie arī varētu radīt lielāku tirgus sadrumstalotību un šķēršļus, it īpaši Eiropas pakalpojumu sniedzējiem, tostarp MVU, kuriem nav resursu, lai pielāgotos dažādām citu valstu politikas sistēmām, un kuri nevar izmantot vienotā digitālā tirgus priekšrocības. Tajā pašā laikā ir skaidrs, ka ne visiem bērniem Eiropā ir vienāda līmeņa iespējas un aizsardzība tiešsaistē.

1.2.2. Nespēja Eiropas tirgū ieviest aizsardzības pasākumus un kvalitatīvu saturu

Pagaidām bērni nav atzīta par izpētes vērtu mērķauditoriju. Iespēja ierīcēs vai pakalpojumos integrēt rīkus, kuri nodrošina bērnu aizsardzību un ļauj viņiem droši un atbildīgi lietot internetu (piemēram, izmantojot vecākvadības rīku), bieži tiek vērtēta kā tāda, kas rada pārāk lielas izmaksas, turklāt uzņēmumi ne mazākajā mērā nav ieinteresēti izstrādāt un izmantot šādus rīkus, ja tiem nav pārliecības, ka attiecīgais tirgus būs pietiekami liels, lai ieguldījumi atmaksātos.

Vecākvadības rīku salīdzinošais vērtējums¹⁴ atklāj, ka pārsvarā lietderīgi izmantojami ir tikai rīki angļu valodā. Jaunas ierīces rada papildu problēmas: nav daudz tādu rīku, kas būtu piemēroti spēļu konsolēm, planšetdatoriem un mobilajiem tālruņiem, proti, ierīcēm, ko bērni aizvien vairāk pieslēdz internetam, un nav risinājumu tiem lietotājiem, kuri tiešsaistes saturam piekļūst mobilajos tālruņos vai planšetdatoros, izmantojot lietotni, nevis pārļūkprogrammu.

Tajā pašā laikā kvalitatīvs saturs nav pieejams pietiekamā apjomā. Saskaņā ar Eiropas mēroga pētījumu¹⁵ tikai 32 % bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem uzskata, ka tiešsaistē ir pietiekami daudz viņu vecuma „bērniem piemērota” satura¹⁶.

¹³ <http://www.education.gov.uk/inthenews/inthenews/a0077662/bailey-review-of-the-commercialisation-and-sexualisation-of-childhood-final-report-published>.

¹⁴ Komisija finansē *SIP* salīdzinošo pētījumu, kurā eksperti novērtējuši tos produktus, rīkus un pakalpojumus, kuri ļauj lietotājiem kontrolēt bērnu piekļuvi nepiemērotam saturam.

¹⁵ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

¹⁶ Komisija kopā ar Drošāka interneta centriem Beļģijā, Čehijā, Francijā, Grieķijā, Islandē, Itālijā, Latvijā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Slovēnijā, Spānijā, Ungārijā un Vācijā 2011. gadā noorganizēja Eiropas mēroga konkursu, kurā vērtēja bērniem paredzētu kvalitatīvu tiešsaistes saturu. Konkursā vērtēja divas kategorijas: pieaugušo veidotu saturu un pusaudžu veidotu saturu, kas paredzēts mazākiem bērniem. Kategorijā „pieaugušo veidots saturs” iesniegto paraugu skaits ievērojami atšķīrās starp valstīm, kuras

Piemēram, lietotņu nozarē tiek izmantotas tādas satura klasifikācijas sistēmas, kas nav paredzētas Eiropas tirgum un lietotājiem.

1.2.3. Risku pārvaldība, lai uzlabotu uzticēšanos pakalpojumiem un saturam

Pētījumi liecina, ka Eiropā, neskatoties uz ievērojamajām atšķirībām valstu starpā, visās valstīs sastopamie riski ir diezgan līdzīgi¹⁷. Četri no desmit bērniem Eiropā 2010. gadā ziņojuši, ka ir saskārušies ar kādu no turpmāk minētajiem riskiem: sazināšanās tiešsaistē ar personu, ko viņi nekad nav satikuši klātienē; saskarsme ar lietotāju veidotu saturu, piemēram, vietnēm, kurās atbalstīta anoreksija, paškaitējums, narkotiku lietošana vai pašnāvības; saskarsme ar seksuāla rakstura attēliem tiešsaistē un personas datu ļaunprātīga izmantošana; došanās uz tikšanos klātienē ar personām, kas pirmo reizi satiktas tiešsaistē; kļūšana par kiberiebiedēšanas upuri¹⁸. Parādās arī jauni uzvedības modeļi, piemēram, ar mobilo tālruni uzņemtu tādu videoierakstu izplatīšana, kuros redzama citu bērnu fiziska ietekmēšana¹⁹, vai seksuāla rakstura attēlu vai ziņojumu nosūtīšana vienaudžiem vai saņemšana no tiem²⁰.

Aizvien populārāki kļūst jauni pakalpojumi, kas var ietekmēt privātumu, piemēram, atrašanās vietas noteikšana. Tiešsaistē krietni pieaug reklāmu skaits, taču bērniem nav attīstīta spēja to izvērtēt kritiski²¹.

Turklāt internets aizvien plašāk tiek izmantots, lai savervētu potenciālos cilvēku tirdzniecības upurus, tostarp bērnus, un reklamētu savus pakalpojumus²². Tā ir arī vide, kas ļauj viegli izplatīt materiālus, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu. Lai gan šis aspekts nav saistīts ar interneta izmantošanu bērnu vidē, tā ir problēma, kas attiecas uz bērniem kā upuriem. Saskaņā ar Interneta uzraudzības organizācijas (*Internet Watch Foundation* jeb *IWF*) sniegto informāciju vairāk nekā 40 % vietņu (URL, kas noteiktas pēc mitināšanas pakalpojumu sniedzēja atrašanās vietas), par kurām iegūti pierādījumi saistībā ar seksuālu vardarbību pret bērnu, atrodas Eiropā un Krievijā. Attēlus, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu, tagad tiešsaistē izplata ne vien tīmekļa vietnēs, bet arī citos kanālos, piemēram, vienādranga tīklos. Ņemot vērā to, ka internetā nav robežu, un to, ka attēli, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu, ir nelikumīgi visā Eiropā, pasākumi šajā jomā arī jāveic Eiropas līmenī.

1.2.4. Nepietiekamas prasmes

Lai gan paredzams, ka līdz 2015. gadam 90 % darba vietu visās nozarēs būs vajadzīgas tehniskās prasmes, tikai 25 % jauniešu visā Eiropas Savienībā norādījuši, ka viņiem ir augsta līmeņa pamata prasmes darbā ar internetu (piemēram, prasmes izmantot internetu zvanu

piegalīgās konkursā, proti, 3 no Portugāles, 6 – Itālijas, 7 – Slovēnijas, 84 – Polijas, 92 – Vācijas un 200 – Nīderlandes.

¹⁷ Avots: Livingstone, S. un Haddon, L., *EU Kids Online Final Report*, 2009, sagatavots projekta „EUKidsOnline I” ietvaros.

¹⁸ Avots: O'Neill, B., Livingstone, S., un McLaughlin, S., *Final recommendations for policy, methodology and research*, 2011, sagatavots projekta „EUKidsOnline II” ietvaros.

¹⁹ Zināms kā „happy slapping”.

²⁰ Zināms kā „sekstings”.

²¹ ESAO, „The protection of children online: Risks faced by children online and policies to protect them”, *OECD Digital Economy Papers*, Nr. 179, *OECD Publishing*, 2011.

²² Sk. Eiropola 2011. gada ziņojumu par Organizētās noziedzības draudu izvērtējumu un Eiropas Padomes 2007. gada pētījumu par interneta ļaunprātīgu izmantošanu nolūkā savervēt potenciālos cilvēku tirdzniecības upurus.

veikšanai, izveidot tīmekļa vietni vai koplietot vienādranga datnes)²³. Pētījumi liecina, ka Eiropas bērniem būtiski trūkst digitālo prasmju, neskatoties uz izplatīto viedokli par to, ka viņi ir „digitālā laikmeta” bērni. Piemēram, 38 % no 9–12 gadus veciem bērniem Eiropā, kuri lieto internetu, norādījuši, ka viņiem ir profils sociālās tīklošanās vietnē. Tomēr tikai 56 % no 11 un 12 gadus veciem bērniem norādījuši, ka zina, kā nomainīt savus privātuma iestatījumus²⁴. Pētījumos arī atklāts, ka daudzas digitālās prasmes un tiešsaistes darbības ir saistītas²⁵. Tādēļ ar drošību saistītu prasmju pilnveidošana var palīdzēt attīstīt citas prasmes, kuras saistītas ar citām tiešsaistes darbībām.

2. JAUNA EKOSISTĒMA: EIROPAS STRATĒGIJA „BĒRNIEM LABĀKS INTERNETS”

Gadu gaitā Eiropas līmenī ir izstrādāti visdažādākie politiskie pasākumi, lai sniegtu atbalstu bērniem. Tomēr bieži vien tie bijuši specifiski pasākumi, piemēram, tādi, kas orientēti uz plašsaziņas līdzekļiem²⁶ vai tehnoloģiskajām platformām²⁷, turklāt tie nav apvienoti saskaņotā sistēmā. Līdz šim ES politikas jomās nav pietiekami atzīts, ka saistībā ar internetu bērni ir īpaša mērķauditorija, kurai nepieciešama jauna ekosistēma, kas atbilstu šo bērnu vajadzībām. Eiropai ir nepieciešama tāda stratēģija, ar kuru būs iespējams novērst tirgus sadrumstalotību un radīt visiem ES bērniem drošāku un bagātinošu vidi tiešsaistē.

Ir ierosināts apvienot virkni instrumentu, kas veidoti, pamatojoties uz tiesību aktiem, pašregulāciju un finansiālu atbalstu. Tiesību aktu lietderība netiks apšaubīta, tomēr priekšroka tiks dota pašregulācijai, kas joprojām ir viselastīgākā regulējuma sistēma, ar kuru var sasniegt reālus rezultātus šajā jomā. Tomēr tam jābūt dinamiskam procesam, kurā tiek rasti risinājumi jaunām problēmām, piemēram, saistībā ar tehnoloģiju konvergenci²⁸, un izmantoti atbilstīgi mehānismi, lai veiktu salīdzinošo vērtēšanu un neatkarīgu uzraudzību. Komisija finansēs arī

²³ E-prasmju faktu lapa: http://skills-week.ec.europa.eu/c/document_library/get_file?uuid=6f0a6d8e-49e7-42ac-8f2b-f5adba460afc&groupId=10136.

²⁴ Avots: Livingstone, S., Ólafsson, K. un Staksrud, E., *Social Networking, Age and Privacy*, 2011, sagatavots projekta „EUKidsOnline IP” ietvaros.

²⁵ Sk. 6. zemsivītras piezīmi.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 10. marta Direktīva 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva); Padomes 1998. gada 24. septembra Ieteikums 98/560/EK par Eiropas audiovizuālās un informācijas pakalpojumu nozares konkurētspējas attīstību, veicinot valstu programmas, kuru mērķis ir panākt pielīdzināmu un efektīvu mazgadīgo personu un cilvēka cieņas aizsardzības līmeni; Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Ieteikums 2006/952/EK par nepilngadīgo un cilvēka cieņas aizsardzību un par tiesībām uz atbildi saistībā ar Eiropas audiovizuālo un tiesīsaistes informācijas pakalpojumu nozares konkurētspēju.

²⁷ „Eiropas vienošanās par mobilo tālrunu drošāku lietošanu jaunākiem pusaudžiem un bērniem”, ko parakstījuši mobilo sakaru operatori, apliecina šo personu apņemšanos nodrošināt piekļuves kontroles mehānismus, palielināt informētību un sekmēt izglītošanu, klasificēt komerciālu saturu un cīnīties pret nelikumīgu saturu mobilo sakaru produktos vai internetā; „Drošāku socializēšanās tīklu principi Eiropas Savienībai”, ko parakstījuši sociālo tīklu pārstāvji, uzliek viņiem šādus pienākumus: sniegt plašāku izglītojošu informāciju par drošību, nodrošināt vecumam atbilstīgus pakalpojumus, sniegt lietotājiem iespējas attiecībā uz rīkiem un tehnoloģijām, nodrošināt viegli izmantojamus ziņošanas mehānismus, reaģēt uz paziņojumiem par nelikumīgu saturu un rīcību, sniegt un sekmēt iespējas drošā veidā izmantot personas datus un aizsargāt savu privāto dzīvi, kā arī novērtēt līdzekļus, ar kuru palīdzību iespējams izvērtēt nelikumīgu vai aizliegtu saturu/rīcību; PEGI ir Eiropas mērogā panākta 30 valstu vienošanās par datorspēļu un videospēļu klasifikāciju atbilstīgi vecuma grupai.

²⁸ Pašregulācijas pamatā sākotnēji būs „Koālcija ar mērķi padarīt internetu par mūsu bērniem labāku vietu”, kura izveidota Komisijas vadībā un kuru atbalsta vairums lielo uzņēmumu, kas darbojas Eiropā visās rūpniecības nozarēs un kas ir apņēmušies līdz 2012. gada decembrim īstenot pasākumus piecos konkrētos darbības virzienos.

tās stratēģijā paredzētās darbības, kas saistītas ar Drošāka interneta programmu²⁹ (2009–2013), Eiropas infrastruktūras savienības instrumentu³⁰ un programmu „Apvārsnis 2020” (no 2014. gada)³¹.

2.1. Bērniem un jauniešiem paredzēts augstas kvalitātes saturs tiešsaistē

Sekmējot bērniem un jauniešiem paredzēta augstas kvalitātes tiešsaistes satura izveidi, iegūst gan bērni un jaunieši, gan vienotais digitālais tirgus. Šajā stratēģijā ir atbalstīti divi darbības virzieni, kas ir savstarpēji cieši saistīti un kuros rezultātus iespējams sasniegt vienīgi tad, ja tos īsteno kopīgi.

2.1.1. Atbalsts bērniem paredzēta radoša un izglītojoša tiešsaistes satura izveidei

Maziem bērniem ir vajadzīgs „rotaļu laukums tiešsaistē”, kur viņi varētu gan spēlēties, gan mācīties; pusaudži varētu gūt labumu no radošām un izglītojošām spēlēm, kas veicina viņu iztēli un pozitīvu interneta izmantošanas pieredzi. Tajā pašā laikā tehnoloģijas aizvien vairāk izmantos visu vecuma grupu klasēs. Interaktīvā mācīšanās, izmantojot tehnoloģijas, var veicināt radošumu un kritisko domāšanu. Tādēļ ir jāatbalsta tāda satura izveide, kas sekmē gan bērnu attīstību, gan Eiropas vienoto digitālo tirgu. Dažas dalībvalstis, piemēram, Vācija, ir aizsākušas iniciatīvas, lai sekmētu bērniem paredzēta kvalitatīva satura izveidi un pamanāmību atbilstīgi īpašiem kritērijiem un/vai standartiem.

2.1.2. Pozitīvas tiešsaistes pieredzes sekmēšana maziem bērniem

Lielākā daļa jauniešu joprojām tiešsaistes saturu vairāk „patērē”, nevis veido jaunu. Mērķis ir sekmēt radošumu un pozitīvu interneta izmantošanas praksi, kas jauniešiem ne vien palīdzēs attīstīt savas digitālās prasmes, bet arī sniegs tiem iespējas veidot pašiem savu pasauli droši un radoši, organizēt kopienas un aktīvi iesaistīties sabiedriskajā dzīvē. Šāda pieeja varētu arī radīt tehnoloģiskus jauninājumus un novest pie jaunu uzņēmumu dibināšanas, kas savukārt palīdzētu attīstīt vienoto digitālo tirgu.

Komisija:

- atbalstīs tādiem rīkiem paredzētas sadarbīgas platformas, ar kuriem tiek nodrošināta piekļuve vecumam piemērotam saturam (piemēram, „baltie” saraksti³²)

²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Lēmums Nr. 1351/2008/EK, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas.

³⁰ Eiropas infrastruktūras savienības instruments (CEF) izveidots saistībā ar paziņojumu par daudzgadu finanšu shēmu un Eiropas budžetu 2020. gadam, COM(2011) 500, I un II daļa; Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienības instrumentu, COM(2011) 665 – neskarot galīgo lēmumu un galīgās summas, kas paredzētas priekšlikumos par CEF un ES daudzgadu finanšu shēmu, un ņemot vērā plašāku politisko kontekstu saistībā ar stratēģiju „Eiropa 2020”.

³¹ ES Pētniecības un inovācijas pamatprogramma, neskarot galīgo lēmumu un galīgās summas, kas paredzētas priekšlikumos par programmu „Apvārsnis 2020” un ES daudzgadu finanšu shēmu, un ņemot vērā plašāku politisko kontekstu saistībā ar stratēģiju „Eiropa 2020”.

³² Šajā kontekstā termins attiecas uz pārbaudītiem sarakstiem ar tīmekļa vietnēm, kurās pieejams jauniešiem paredzēts augstas kvalitātes tiešsaistes saturs. Šos sarakstus sagatavotu un atjauninātu nozares speciālisti (privātajā un/vai valsts sektorā), ņemot vērā lietotāju ieteikumus vai sarakstā iekļaujamo uzņēmumu tiešā veidā nosūtītus pieteikumus (kā piemēru var minēt Vācijas iniciatīvu *fragFINN*).

vai bērniem piemērotas pārlūkprogrammas), kā arī izvērtēs jautājumu par pastāvīgu kvalitātes kontroli;

- sekmēs inovācijas bērnu veidotā un bērniem paredzētā radošā saturā, atbalstot projektus un iniciatīvas, piemēram, konkursu „Labākais bērniem paredzētais tiešsaistes saturs”.

Nozares pārstāvjiem:

- jāizstrādā un jāpiedāvā tāds bērniem paredzēts kvalitatīvs saturs, kas ir interaktīvs un paredzēts tieši šai auditorijai, kā arī lietotājiem ērti rīki, kuri veicina viņu radošumu un palīdz mācīties;
- finansiāli un/vai tehniski jāatbalsta iniciatīvas šajā jomā, ar kurām klajā nākuši paši bērni, skolas vai NVO.

Dalībvalstīm:

- kopā ar Komisiju jāatbalsta un aktīvi jāsekmē iniciatīvas, kuru mērķis ir izveidot bērniem paredzētu augstas kvalitātes saturu tiešsaistē;
- ar Komisijas atbalstu savā starpā jānodrošina saskaņotība šajā jomā un jāīsteno standarti attiecībā uz bērniem paredzētu kvalitatīvu saturu tiešsaistē³³.

2.2. Lielāka informētība un plašākas iespējas

Bērniem, vecākiem, audzinātājiem un skolotājiem ir jāapzinās, ar kādiem riskiem bērni var saskarties tiešsaistē un kādi ir tie rīki un stratēģijas, ko izmantojot, bērni var sevi aizsargāt vai novērst šādus riskus. Bērniem ir jāattīsta kritiskā domāšana un digitālo tehnoloģiju un plašsaziņas līdzekļu lietotprasme, lai viņi varētu aktīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē. Jānodrošina vecumam piemērotu rīku pieejamība bērniem un jāsniedz padoms par šo rīku izmantošanu, tādējādi palīdzot viņiem darboties tiešsaistē droši un atbildīgi. Informētības un iespēju palielināšanas pasākumos galvenā uzmanība jāpievērš tādiem jautājumiem kā lielāka bērnu paš aizsardzība un atbildības uzņemšanās tiešsaistē.

2.2.1. Digitālo tehnoloģiju un plašsaziņas līdzekļu lietotprasme³⁴ un tiešsaistes drošība mācību programmā

Digitālo tehnoloģiju un plašsaziņas līdzekļu lietotprasme un prasmes ir nozīmīgas saistībā ar interneta izmantošanu bērnu vidē. Bērni internetu sāk lietot ļoti agrīnā vecumā, tādēļ izglītošana par drošību tiešsaistē jāsāk jau agrā bērnībā, īstenošanas stratēģijas pielāgojot mazu bērnu un pusaudžu dažādajām vajadzībām un autonomijas pakāpei. Skolas vide ir vispiemērotākā, lai uzrunātu lielāko daļu bērnu neatkarīgi no viņu vecuma, ienākumiem vai izcelsmes, kā arī citas lielākās mērķauditorijas, kurām paredzēta informācija par drošību internetā, piemēram, skolotājus un (netiešā veidā) vecākus. Drošība tiešsaistē kā atsevišķs priekšmets jau tagad ir iekļauts skolu mācību programmās 23 valstu izglītības sistēmās visā Eiropā³⁵, tomēr šīs mācības ir nepietiekamas, jo trūkst atbilstīgu tiešsaistes mācību līdzekļu.

³³ Saistībā ar Drošāka interneta programmu 2010. gadā tika sagatavots saraksts ar pamatnostādnēm par bērniem un jauniešiem paredzēta tiešsaistes satura izveidi un nodrošināšanu,

http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/competition/final_draft.pdf.

³⁴ Komisija ir izveidojusi Eiropas pieeju, kā sekmēt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā vidē, kas izklāstīta Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Eiropas pieeja, kā sekmēt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā vidē”, COM(2007) 833, un Komisijas 2009. gada 20. augusta Ieteikumā par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā vidē, lai veicinātu audiovizuālās un satura industrijas konkurētspēju un iekļaujošu zināšanu sabiedrību, C(2009) 6464.

³⁵ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/121EN.pdf.

Arī Eiropas digitalizācijas programmā pausts aicinājums **tiešsaistes drošību iekļaut mācību programmā**.

Dalībvalstīm:

- jāpaātrina stratēģiju īstenošana, lai tiešsaistes drošību iekļautu mācību programmās līdz 2013. gadam;
- jāpastiprina ikdienējā izglītošanās par drošību tiešsaistē, kā arī jāievieš „drošības tiešsaistē” politika skolās un atbilstīga skolotāju apmācība;
- jāatbalsta publiskā un privātā sektora partnerības, lai sasniegtu iepriekšminētos mērķus.

Komisija:

- atbalstīs paraugprakses apzināšanu un apmaiņu dalībvalstu starpā saistībā ar formālo un ikdienējo izglītošanos par drošību tiešsaistē, atbilstīga izglītības satura izveidi, kā arī publiskā un privātā sektora partnerības, kas orientētas uz bērniem, vecākiem, skolotājiem un audzinātājiem;
- izstrādās īpašu *Europass* digitālo prasmju moduli un pilnveidos rādītājus attiecībā uz IKT izmantošanu un ietekmi izglītības jomā.

Nozares pārstāvjiem:

- pamatojoties uz pašreizējām iniciatīvām, jāiesaistās publiskā un privātā sektora partnerībās, lai atbalstītu tādu interaktīvu rīku un platformu izveidi, ar kuru starpniecību skolotājiem un bērniem tiek piedāvāti izglītojoši un informatīvi materiāli³⁶.

2.2.2. Plašāka informētības palielināšana un jaunatnes līdzdalība

Labā prakse ir jāievieš plašāk, informācijas kampaņās konsekventi sasniedzot visus bērnus, vecākus, skolotājus un audzinātājus visā Eiropas Savienībā³⁷. Informētības palielināšanas stratēģijās jāņem vērā mazāku bērnu un pusaudžu atšķirīgais attīstības līmenis, īpašu uzmanību pievēršot jaunākajiem un visneaizsargātākajiem bērniem, tostarp tiem, kuriem ir mācīšanās iemaņu un intelektuālas attīstības traucējumi. Vienlaikus visu vecumu bērniem vērtīga ir stratēģija, kas paredz mācīšanos no vienaudžiem, no kuriem viņi var uzzināt par savām tiesībām un atbildību tiešsaistē.

Komisija:

- no 2014. gada finansēs ES mērogā savstarpēji izmantojamas pakalpojumu infrastruktūras izveidi, lai atbalstītu Drošāka interneta centrus, kuri sniedz informāciju par drošību tiešsaistē un piedāvā sabiedrības informēšanas rīkus, kā arī platformas jaunatnes iesaistīšanai. Platformā būs arī ietverti paraugprakses apmaiņas kritēriji³⁸;
- saskaņā ar ES jaunatnes stratēģiju³⁹ modernizēs Eiropas Jaunatnes portālu, piedāvājot izmantot drošu un dinamisku virtuālo vidi, kurā jaunieši var koplietot informāciju. Mērķis ir panākt, lai šis portāls kļūtu par paraugu vietnei, kurā, uzrunājot visus Eiropas jauniešus, tostarp tos, kuriem ir mazāk iespēju, sniegta kvalitatīva informācija par mācībām, darbu, brīvprātīgo darbu, jauniešu apmaiņas

³⁶ Piemēram, www.teachtoday.eu.

³⁷ Izmantojot arī jau ieviestos pasākumus, piemēram, Eiropas e-prasmju nedēļu.

³⁸ Jāpieņem vajadzīgie tiesību akti.

³⁹ COM(2009) 200 galīgā redakcija un Padomes 2009. gada 27. novembra rezolūcija par atjauninātu regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā (2010–2018).

programmām, kultūru, radošumu, veselību un citām ar jaunatni saistītām jomām visā Eiropā, kā arī piedāvātas iespējas iesaistīties tiešsaistē.

Dalībvalstīm:

- kopā ar Komisiju jāatbalsta sabiedrības informētības palielināšanas kampaņas valsts līmenī;
- jāiesaista bērni, gatavojot valsts mēroga kampaņas un/vai izstrādājot tiesību aktus, kuri ietekmēs interneta izmantošanu bērnu vidē;
- kopā ar Komisiju jāatbalsta valsts līmenī izveidotās jauniešu grupas.

Nozares pārstāvjiem jāatbalsta plašāka informētības palielināšana,

- piešķirot finansējumu un sniedzot tehnisku atbalstu nevalstiskajām organizācijām un izglītības darbiniekiem, lai tie varētu nodrošināt savus resursus;
- izplatot informatīvus materiālus saviem klientiem tirdzniecības vietās vai savos tiešsaistes kanālos.

2.2.3. Vienkārši un spēcīgi ziņošanas rīki lietotājiem

Lai bērniem nodrošinātu iespējas aizsargāt sevi pret tādiem riskiem kā kibereibiedēšana vai iedraudzināšana (*grooming*)⁴⁰, ES līmenī jābūt pieejamiem spēcīgiem mehānismiem, kurus izmantojot, iespējams ziņot par tādu saturu un kontaktiem visos tiešsaistes pakalpojumus un ierīcēs, kas šķiet kaitējoši bērniem.

Šie mehānismi arī papildinās mērķi iedzīvotājiem atvieglot ziņojumu iesniegšanu par kibernoziegumiem, it īpaši saistībā ar valstu kibernoziēdzības brīdinājumu platformu tīkla izveidi un topošo Eiropas Kibernoziēdzības apkarošanas centru⁴¹.

Tajā pašā laikā tie papildinās uzticības tālruņus „116”, kuri piedāvā palīdzību un atbalstu bezvēsts pazudušiem bērniem un viņu vecākiem⁴², jo vardarbība pret bērniem tiešsaistē var būt viens no iemesliem bērnu bezvēsts pazušana.

Nozares pārstāvjiem:

- sadarbībā ar atbilstīgajiem valsts dalībniekiem jāizveido un ES mērogā jāievieš mehānisms, kas ļauj bērniem, kuri izmanto viņu pakalpojumus, ziņot par kaitējošu saturu un rīcību. Tam jābūt pamanāmam, viegli atrodamam, atpazīstamam, pieejamam visiem un visos tiešsaistes izmantošanas posmos, kuros bērnam var rasties šāda vajadzība. Saistībā ar to jāievieš skaidri noteiktas un visiem saprotamas ziņojumu sniegšanas kategorijas un skaidra tehniskā atbalsta infrastruktūra, kas ļauj veikt ātrus un piemērotus turpmākus pasākumus. Saņemtie ziņojumi jāizskata atbilstīgi datu aizsardzības jomā spēkā esošajiem tiesību aktiem.

Komisija:

- sekmēs sadarbību starp nozares pārstāvjiem, kuri noslēguši Eiropas mēroga pašregulācijas vienošanās, un Drošāka interneta centru palīdzības tālruņiem;

⁴⁰ Iedraudzināšana ir tīša darbība nolūkā iedraudzēties un izveidot emocionālu saikni ar bērnu, lai pēc tam bērnu iesaistītu seksuālā darbībā vai seksuāli izmantotu.

⁴¹ COM(2012) 140 final.

⁴² Komisijas 2007. gada 15. februāra Lēmums 2007/116/EK par valsts numuru sērijas, kas sākas ar „116”, rezervēšanu saskaņotajiem numuriem, kuri paredzēti saskaņotajiem pakalpojumiem ar sociālo vērtību; Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (Universālā pakalpojuma direktīva).

- apsvērs iespēju veikt regulējošus pasākumus, ja ar nozares iniciatīvu neizdosies sasniegt rezultātus;
- turpinās nodrošināt pareizu Universālā pakalpojuma direktīvas īstenošanu attiecībā uz dalībvalstu pienākumu aktivizēt uzticības tālruņa „116000” līnijas, kā arī nodrošinās finansējumu bezvēsts pazudušo bērnu uzticības tālruņu izveidei un darbībai.

Dalībvalstīm:

- jāsniedz atbalsts, kas vajadzīgs ziņošanas mehānismu izveidei un ieviešanai, it īpaši tad, ja jāizveido sadarbība ar partneriem, piemēram, palīdzības tālruņiem un tiesībsargsardzības iestādēm;
- jāuzrauga šo partneru darbības lietderība valsts līmenī;
- jāaktivizē uzticības tālruņa „116000” līnijas.

2.3. Bērniem drošas tiešsaistes vides izveide

Iespējas un izglītojoša informācija ir jāpaplašina, taču papildus arī jāveic aizsardzības pasākumi. Tas jādara tādēļ, ka bērni ne vienmēr saprot, ar kādiem riskiem viņi var saskarties tiešsaistē, un/vai ne vienmēr apzinās, kādas sekas var radīt viņu darbība. Taču, saskaroties ar kaitējošu rīcību vai saturu, bērni var piedzīvot sāpīgu pieredzi tiešsaistē vai tikt apdraudēti reālajā pasaulē. Tādēļ ir jāīsteno pasākumi, kas neļautu bērniem nonākt saskarsmē ar šādu saturu vai rīcību. Ierosinātās darbības paredzētas gan maziem bērniem, gan pusaudžiem, jo dažāda vecuma bērni jaunās tehnoloģijas izmanto atšķirīgi, un nav iespējams viens standarta risinājums, kas būtu piemērots visiem bērniem vai visām situācijām saistībā ar viņu drošību tiešsaistē. Vajadzības gadījumā ir norādītas tās atšķirības pieejā, kas attiecas uz konkrētu vecuma grupu.

2.3.1. Vecumam piemēroti privātuma iestatījumi

Lai gan apdraudēts ir visu lietotāju privātums, bērni ir sevišķi neaizsargāta grupa. It īpaši ļoti mazi bērni nezina, kā nomainīt savus privātuma iestatījumus, un nesaprot, kādas sekas var radīt viņu darbība; viņi, piemēram, var kļūt par viegli sasniedzamu mērķi tiem, kuri vēlas iedraudzināt bērnu, vai nonākt situācijā, kad tiek apdraudēta viņa reputācija interneta vidē. Tādēļ bērnu privātuma noklusējuma iestatījumiem jābūt tādiem, kas nodrošina iespējami lielāku drošību.

Paredzams, ka **nozares pārstāvji:**

- ieviesīs⁴³ pārredzamus un vecumam piemērotus privātuma noklusējuma iestatījumus, sniedzot nepilngadīgajiem skaidru informāciju un brīdinājumus par sekām, ko var radīt jebkuras izmaiņas viņu privātuma noklusējuma iestatījumos, kā arī kontekstuālu informāciju par privātuma līmeni visiem datiem, kas jānorāda vai ko vēlams norādīt saistībā ar profila izveidi tiešsaistē;
- ieviesīs elektroniskās identifikācijas un autentifikācijas tehniskos līdzekļus.

Komisija:

⁴³ Pasākumi privātuma un datu aizsardzības jomā jāīsteno atbilstīgi attiecīgajiem Eiropas tiesību aktiem, tostarp secinājumiem pēc pašreizējās Datu aizsardzības direktīvas jau uzsāktās pārskatīšanas. Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti. Komisija ir iesniegusi priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, COM(2012) 11 final.

- ir ierosinājusi jaunu Datu aizsardzības regulu, kurā īpaši ņemts vērā bērnu privātums un ieviestas „tiesības tikt aizmirstam”;
- plāno 2012. gadā iesniegt priekšlikumu par Eiropas elektroniskās autentifikācijas sistēmu, kas ļaus izmantot personisku informāciju (it īpaši vecumu), lai nodrošinātu atbilstību ierosinātās Datu aizsardzības regulā izklāstītajiem noteikumiem par vecumu;
- atbalstīs pētniecību un izstrādi (*R&D*), lai izstrādātu un ieviestu elektroniskās identifikācijas un autentifikācijas tehniskos līdzekļus attiecīgo pakalpojumu jomās visā Eiropas Savienībā.

Dalībvalstīm:

- jānodrošina ES tiesību aktu īstenošana šajā jomā valsts līmenī;
- jāsekmē pašregulējošu pasākumu pieņemšana nozarē un jāuzrauga to īstenošana valsts līmenī;
- jāatbalsta informētības palielināšanas pasākumi valsts līmenī.

2.3.2. Vecākvadības plašāka pieejamība un izmantošana

80 % vecāku uzskata, ka vecākvadības rīku plašāka pieejamība un lietderīgāka izmantošana varētu palīdzēt viņu bērniem internetu izmantot drošāk un efektīvāk⁴⁴. Tomēr vidēji tikai 28 % vecāku Eiropā bloķē vai filtrē tīmekļa vietnes, ko apmeklējuši viņu bērni⁴⁵. Ja pienācīgi tiek ievērota vārda brīvība, tad vecākvadība ir tikai papildu pasākums, ar kuru paaugstina mazu bērnu aizsardzības līmeni, neļaujot viņiem apmeklēt tīmekļa vietnes ar nepiemērotu saturu, jo ar šo rīku palīdzību iespējams izmantot iestatījumus, kam atbilstīgi tiek filtrēts saturs un uzraudzīta darbība tiešsaistē. Ir jānodrošina vecākvadības rīku plašāka pieejamība un izmantošana vairākās valodās, lai vecāki varētu apzināti izvēlēties, vai izmantot šos rīkus.

Nozares pārstāvjiem:

- jānodrošina tādu vecākvadības rīku pieejamība, kuri ir vienkārši konfigurējami, lietotājiem ērti un visiem pieejami visās Eiropā internetam pieslēdzamās ierīcēs. Rīkiem jābūt efektīviem neatkarīgi no ierīces veida un satura, kas var būt arī lietotāju veidots saturs. Ir jāievēro atbilstība paraugpraksei, lai nodrošinātu atbildību un pārredzamību. Turklāt ir jāsekmē rīku izmantošana, lai par tiem būtu informēta iespējami plašāka auditorija un tos izmantotu pēc iespējas vairāk.

Komisija:

- atbalstīs vecākvadības rīku un attiecīgo atbalsta pasākumu salīdzinošo novērtēšanu un testēšanu, lai vecākiem un bērniem nodrošinātu iespējas;
- atbalstīs pētniecību un izstrādi, lai izvērtētu, kā var nodrošināt vecuma grupu un satura klasifikācijas sistēmu savietojamību ar lietderīgiem vecākvadības rīkiem, kurus var izmantot arī tad, ja valodu skaits ir lielāks;
- izvērtēs, kādi tiesību akti būtu piemērojami, ja ar nozares pašregulāciju neizdosies sasniegt rezultātus.

Dalībvalstīs ir aicinātas:

- atbalstīt nozares pārstāvju centienus šajā jomā un uzraudzīt šo rīku ieviešanu ierīcēs, kas pārdotas attiecīgās valsts teritorijā;
- testēt un sertificēt vecākvadības rīkus;
- sekmēt to pieejamību.

⁴⁴ Sk. 5. zemspvītras piezīmi.

⁴⁵ Sk. 6. zemspvītras piezīmi.

2.3.3. Vecuma grupu un satura klasifikācijas plašāka izmantošana

Viens no riskiem tiešsaistē ir bērnu saskarsme ar nepiemērotu, piemēram, pornogrāfiska vai vardarbīga rakstura, saturu. Mērķis ir Eiropas mērogā ieviest vecuma grupu un satura klasifikācijas pieeju, kas būtu vispārēji piemērojama, pārredzama, konsekventa un izmantojama attiecībā uz dažādu saturu/pakalpojumiem (tostarp tiešsaistes spēlēm, lietotnēm, kā arī izglītojošu un cita veida kultūras saturu), un izpētīt novatoriskus risinājumus (piemēram, lietotāju piešķirts vai automātisks vērtējums). Šajā sistēmā jāievieš vecākiem saprotams iedalījums vecuma grupās, tomēr vienlaikus tiek atzīts, ka dažādās valstīs viens un tas pats saturs var tikt novērtēts kā dažādām vecuma grupām piemērots. Šī pieeja konsekventi jāizmanto visās nozarēs, tādējādi izvairoties no pašreizējo sistēmu atšķirīgās izmantošanas dažādos plašsaziņas līdzekļos ar mērķi sekmēt konkurenci tirgū.

Nozares pārstāvjiem:

- pamatojoties uz panākumiem, kas sasniegti ar pašreizējām iniciatīvām, piemēram, *PEGI*, jāizveido ES vecuma grupu un satura klasifikācijas pieeja, kas būtu piemērojama visiem pakalpojumiem, kā izklāstīts iepriekš;
- jāizvērtē, kā varētu nodrošināt šo sistēmu savietojamību ar vecākvadības rīkiem.

Komisija atbalstīs:

- pašregulāciju šajā jomā, taču arī izvērtēs, kādi tiesību akti būtu piemērojami, ja ar nozares pašregulāciju neizdosies sasniegt rezultātus;
- no 2014. gada – sadarbībspējīgu platformu ieviešanu, lai piedāvātu vecumam piemērotus pakalpojumus.

Dalībvalstīs ir aicinātas:

- sadarboties atbilstīgi regulējumam, ko tās ieviesušas šajā jomā, un mudināt attiecīgās ieinteresētās personas valsts līmenī sniegt savu ieguldījumu, lai noteiktu un īstenotu ES vecuma grupu un satura klasifikācijas sistēmas;
- atbalstīt sūdzību izskatīšanas procesu, kas nepieciešams šādu sistēmu pareizai darbībai.

2.3.4. Reklāma un pārāk liela maksa tiešsaistē

Bērniem, it īpaši mazākiem, nav attīstīta spēja kritiski izvērtēt reklāmas ziņojumus. Virtuālajā pasaulē bērni par virtuālajām precēm bieži vien var samaksāt, izmantojot savus mobilos tālruņus, proti, piezvanot vai nosūtot īsziņu, tādējādi viņiem pirms tam nav jāsaņem vecāku atļauja⁴⁶. Bērni var arī meklēt piekļuvi tiešsaistes azartspēlēm vai tīmekļa vietnēm, kur tiek piedāvātas spēles uz naudu. Savos tālruņos viņi var lejupielādēt zvanu signālus vai piekļūt internetam nejauši. Visas šīs darbības var radīt augstas izmaksas.

Mērķi ir šādi: nodrošināt, ka tādas reklāmas standarti, kas publicēta bērniem paredzētās tīmekļa vietnēs, garantē tādu pašu aizsardzības līmeni kā audiovizuālo pakalpojumu sniedzēju izvietotās reklāmas standarti⁴⁷; panākt, lai attiecībā uz reklāmu, kas balstīta uz uzvedību, netiktu veidoti segmenti bērnu mērķauditorijai; nodrošināt, ka maksa par bērnu darbībām tiešsaistē vai mobilajos tālruņos nav neparedzēti liela.

⁴⁶ Nīderlandes fonds „Mans bērns tiešsaistē” (*My Child online*) 2011. gadā sagatavoja ziņojumu „*Pas op je Portemonnee*”, kurā norādīts, ka aizvien vairāk tiek iesniegtas sūdzības par naudu, ko bērni iztērējuši virtuālajā pasaulē. Apvienotās Karalistes „Paziņojumā par internetu, e-tirdzniecību, bērniem un jauniešiem” (*Briefing on the internet, e-commerce, children and young people*) sniegts pārskats par jautājumiem, kas attiecas uz bērniem un e-tirdzniecību.

⁴⁷ Kā norādīts Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā.

Nozares pārstāvji ievēro spēkā esošos tiesību aktus⁴⁸, it īpaši tos, kas attiecas uz profilu izveidi tiešsaistē un uz uzvedību balstītu reklāmu. Nozares pārstāvjiem:

- jāsniedz pārredzama, skaidra un vecumam piemērota informācija par tiešsaistē iegādājamo pakalpojumu maksu un jāizvairās no tādu noklusējuma iestatījumu izmantošanas, kas bērniem ļauj viegli piekļūt augstas kvalitātes pakalpojumiem par papildu maksu;
- jāizvairās no bērnu uzrunāšanas tiešā veidā un mudināšanas iegādāties virtuālas preces vai papildināt kredītu ar mobilo tālruni vai citu tādu līdzekļu starpniecību, kurus izmantojot, pirms tam nav jāsaņem vecāku atļauja. Lai bērniem un vecākiem nodrošinātu izvēles iespējas, būtu jāievieš savlaicīgi kontekstuāli brīdinājumi par to, ka tiks iekasēta papildu maksa;
- darbības pamatā jāizmanto pašregulējoši standarti, piemēram, Eiropas Reklāmas standartu alianses noteiktie standarti par reklāmu, kas balstīta uz uzvedību⁴⁹, un aktīvi jāīsteno pasākumi, lai nepieļautu bērnu saskarsmi ar jebkāda veida nepiemērotu reklāmu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļos;
- pieņemt pasākumus, lai novērstu bērnu iesaistīšanos tiešsaistes azartspēlēs.

Komisija:

- paātrinās pašreizējo ES noteikumu izpildi un sekmēs jaunus pašregulēšanas pasākumus, lai efektīvāk pasargātu bērnus no nepiemērotas reklāmas un pārāk lielas maksas;
- izvērtēs citus tiesību aktus, ja ar nozares pašregulāciju neizdosies sasniegt rezultātus;
- topošajā Patērētāju programmā plašāk aplūkos jautājumu par bērniem kā patērētājiem;
- paziņojumā par tiešsaistes azartspēlēm iekšējā tirgū, kas jāiesniedz 2012. gadā, izvērtēs, kā vislabāk uzlabot nepilngadīgo personu aizsardzību.

Dalībvalstis ir aicinātas:

- nodrošināt, lai uzņēmumi, kuri savu darbību veic valsts līmenī, ievērotu tiesību aktus šajā jomā;
- atbalstīt nozares pārstāvjus, izstrādājot rīcības kodeksus saistībā ar nepiemērotu reklāmu tiešsaistē, un uzraudzīt to īstenošanu valsts līmenī.

2.4. Seksuālas vardarbības pret bērnu un bērnu seksuālas izmantošanas apkarošana

Internetā aizvien vairāk tiek izplatīti tādi attēli, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu. Šajā sakarībā jārisina vairākas problēmas – jāapzina, jāglābj un jāatbalsta upuri, jāvērsas pret noziedzniekiem un jāierobežo attēlu nepārtraukta aprīte, atklājot un izdzēšot no interneta materiālus, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu, kā arī novēršot to atkārtotu augšupielādi.

2.4.1. Ātrāka un sistemātiska tādu materiālu identificēšana, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu un kurus izplata dažādos tiešsaistes kanālos, kā arī šādu materiālu paziņošana un izņemšana no aprites

Jānodrošina, lai pašreizējie ziņošanas punkti, proti, uzticības tālruni, uz kuriem zvanot, iedzīvotāji var ziņot par nelikumīgu saturu, kļūtu pamanāmāki, cita starpā tos sasaistot ar

⁴⁸ Tostarp patlaban spēkā esošās direktīvas – Datu aizsardzības direktīvu un e-Privātuma direktīvu. Uz bērniem orientētā reklāmā un tirdzniecības praksē jāievēro atbilstība Eiropas Parlamenta un Padomes Nēgodīgas komercprakses direktīvai 2005/29/EK.

⁴⁹ <http://www.easa-alliance.org/page.aspx/386>.

visiem ES mēroga ziņošanas mehānismiem un pasākumiem, kuri paredzēti ziņošanai par kibernetiskiem uzbrukumiem un kurus varētu izveidot turpmāk. Jāuzlabo rādītāji saistībā ar tādu attēlu sistemātisku atklāšanu, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu, kā arī to izņemšanu no aprites un atkārtotas augšupielādes novēršanu.

Darbībām šajā jomā jāatbilst jaunajai direktīvai par seksuālas vardarbības pret bērniem un pornogrāfijas apkarošanu⁵⁰, E-tirdzniecības direktīvai⁵¹, kā arī spēkā esošajiem tiesību aktiem datu aizsardzības jomā un ES Pamattiesību hartai.

Komisija:

- atbalstīs sadarbību starp nozares pārstāvjiem, tiesībsardzības iestādēm un uzticības tālruniem, lai uzlabotu procesu kopumā un sāīsinātu laiku, kas vajadzīgs, lai no apgrozības izņemtu attēlus, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu, kā arī koordinēs rīku un resursu kopēju izmantošanu un arī turpmāk atbalstīs *INHOPE* uzticības tālrunu tīklu, lai sabiedrībai būtu vienkāršāk ziņot par nelikumīgu saturu, veiktu atbilstīgas darbības, ar kurām arī turpmāk paredzēts samazināt novēlotu izņemšanu, un izvērtētu iespējas palielināt pamanāmību sabiedrībā;
- atbalstīs pētniecību un izstrādi saistībā ar novatoriskiem tehniskiem risinājumiem policijas izmeklēšanas darbā un šo risinājumu ieviešanu, proti, mēģinot panākt efektīvāku tādu materiālu identificēšanu un salīdzināšanu ar paraugu, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu un kuri tiek izplatīti dažādos interneta kanālos, kā arī izdzēšot šādus attēlus un novēršot to atkārtotu augšupielādi;
- atbalstīs apmācības tiesībsardzības jomā;
- pieņems horizontālu iniciatīvu par paziņošanas un darbības procedūrām. Ar šo iniciatīvu tiks novērsti it īpaši tie šķēršļi, kas traucē izmantot lietderīgu paziņošanas un izņemšanas mehānismu attiecībā uz visām nelikumīga satura kategorijām, tostarp attēliem, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu⁵².

Dalībvalstīm:

- jāpalielina resursi tām tiesībsardzības iestādēm, kas cīnās pret tādu materiālu izplatīšanu tiešsaistē, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu;
- atbilstīgi direktīvai par seksuālas vardarbības pret bērniem apkarošanu jānodrošina lietderīgu izmeklēšanas instrumentu pieejamība, lai izmeklētājiem būtu lielākas iespējas identificēt cietušos bērnus, garantējot efektīvu aizsardzības pasākumu ieviešanu un tādējādi nodrošinot demokrātisko atbildību šādu instrumentu izmantošanā;
- kopā ar citiem dalībniekiem jāatbalsta to valsts līmenī izveidoto uzticības tālrunu darbība un pamanāmība, uz kuriem zvanot, iedzīvotāji var ziņot par nelikumīgu saturu tiešsaistē;

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvā 2011/93/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu kriminālatbildība ir paredzēta par pārkāpumiem saistībā ar bērnu pornogrāfiju, bērnu iedraudzināšanu, seksuālu vardarbību ar tīmekļkameras (*webcam*) starpniecību vai bērnu pornogrāfijas aplūkošanu tīmeklī bez datņu lejupielādēšanas.

⁵¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību), kurā izklāstīti paziņošanas un izņemšanas procedūru pamatprincipi.

⁵² Minēts paziņojumā „Vienota sistēma uzticēšanās pastiprināšanai vienotajam digitālajam e-tirdzniecības un tiešsaistes pakalpojumu tirgum”, COM(2011) 942.

- jāatbalsta efektīvāka sadarbība starp uzticības tālruņiem un nozares pārstāvjiem saistībā ar tādu materiālu izņemšanu, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu.

Nozares pārstāvjiem:

- ierosinās rīkoties, veicot arī aktīvākus pasākumus, lai no interneta izdzēstu materiālus, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu;
- jāstiprina sadarbība ar tiesībsardzības iestādēm un uzticības tālruņiem, lai pilnveidotu paziņošanas un izņemšanas procedūras un noteiktu kritērijus;
- ierosinās izstrādāt un izmantot tādus rīkus, lai varētu efektīvāk identificēt attēlus, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu, īstenot paziņošanas un izņemšanas procedūras un novērst atkārtotu augšupielādi.

2.4.2. Sadarbība ar starptautiskajiem partneriem, apkarojot seksuālu vardarbību pret bērnu un bērnu seksuālu izmantošanu

Tā kā internetam nav robežu, starptautiskā sadarbība ir būtiska. Risinot jautājumus atbilstīgi lielākas saskaņotības un ilgtspējības principiem, ir jāizmanto pasaules mēroga pieeja. Pastāv liela iespēja, ka attēli, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu, tiek aplūkoti un paziņoti vienā valstī, izmitināti otrā valstī, bet augšupielādēti – trešā valstī; konstatēts, ka vairāk nekā puse no materiāliem, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu un par kuriem 2011. gadā Interneta uzraudzības organizācija (*IWF*) saņēma informāciju, ir turēti ārpus Eiropas⁵³. Tajā pašā ziņojumā atzīmēts, ka līdz ar izmaiņām tehnoloģiju jomā izplatīšanas metodes un materiālu pieejamības iespējas kļūst aizvien daudzveidīgākas; tādēļ uzticības tālruņu darbiniekiem jāturpina izstrādāt savas stratēģijas un rīki, lai tie varētu kopīgi identificēt materiālus, kuros atainota vardarbīga izturēšanās pret bērnu un kuri tiešsaistē tiek izplatīti arvien jaunos veidos.

Komisija:

- mudinās *INHOPE* uzticības tālruņu tīklu paplašināt savu dalībnieku loku no visas pasaules, kurā patlaban aptvertas tādas valstis kā Krievija, Japāna, ASV, Dienvidāfrika, Austrālija un Koreja;
- atbalstīs Eiropas Padomes Konvencijas par kibernetiskiem īstenošanu, kā arī tās principu sekmēšanu, nodrošinot tehniskus un juridiskas aizsardzības pasākumus;
- sadarbosies ar starptautiskajiem partneriem, izmantojot tādas struktūras kā ES un ASV darba grupu kibernetiskās drošības un kibernetiskās cenzūras jomā, kura ir noteikusi kopējās prioritātes šajā jomā, tostarp sadarbību bērnu pornogrāfijas izdzēšanā no interneta un plašāku iespēju nodrošināšanu bērniem tiešsaistē;
- piedalīsies 2012. gada rudenī paredzētās ES un ASV konferences organizēšanā;
- mēģinās izveidot sadarbību ar valstīm no citiem pasaules reģioniem un atbalstīs pasaules mēroga sadarbību.

Dalībvalstis ir aicinātas:

- atbalstīt Komisijas centienus paplašināt sadarbību ar starptautiskajiem partneriem.

Nozares pārstāvji ir aicināti:

- apmainīties ar paraugpraksi šajā jomā un sadarboties ar partneriem visā pasaulē.

⁵³ Interneta uzraudzības organizācija (Apvienotās Karalistes uzticības tālrunis), *Annual and Charity Report 2011*.

3. SECINĀJUMI

Lai gan internets, tam pieslēdzamās ierīces un mūsdienās pieejamie pakalpojumi netika radīti īpaši bērniem, pētījumi liecina, ka tieši šī lietotāju kategorija kļūst aizvien nozīmīgāka. Tādējādi bērni ir īpaša grupa, kurai jāpievērš uzmanība – pašreizējā bērnu rīcība tiešsaistē palīdzēs noteikt, kāda būs digitālā vide nākotnē. Eiropas mērogā apvienoti centieni šajā jomā veicinās savstarpēji izmantojamu un ilgtspējīgu infrastruktūru izveidi, lai nodrošinātu bērniem labāku internetu, un sekmēs izaugsmi un inovāciju. Palielinot bērnu informētību, attīstot viņu digitālās prasmes un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi, uzlabosies viņu darba un nodarbinātības izredzes, turklāt viņiem būs vieglāk kļūt par pārliecinātiem pilsoņiem digitālajā laikmetā. Sekmējot bērniem paredzētā interaktīvā satura potenciālu, būs vieglāk izveidot spēcīgu Eiropas vienoto digitālo tirgu. Ir jāievieš pastāvīga un efektīva nozares pašregulācija ar mērķi jauniešiem nodrošināt aizsardzību un iespējas, ieviešot atbilstīgus kritērijus un neatkarīgas uzraudzības sistēmas, lai tādējādi uzlabotu uzticēšanos ilgtspējīgam un atbildīgam pārvaldības modelim, ar kura palīdzību būs iespējams rast risinājumus, kas būs elastīgāki, savlaicīgāki un tirgum piemērotāki par jebkuru regulatīvo iniciatīvu. Tajā pašā laikā Komisija arī turpmāk centīsies panākt, lai darba kārtībā dažādos pasākumos, piemēram, Interneta pārvaldības forumā, iekļautu tēmas par bērnu drošību tiešsaistē, kā arī dalīšies informācijā par paraugpraksi ar citām starptautiskām organizācijām, kuras darbojas šajā jomā. Tā turpinās mudināt ES finansētu projektu ietvaros sadarboties ar starptautiskiem partneriem, kā arī organizēs Drošāka interneta foruma starptautisko konferenci, kurā kopš 2004. gada tiekas ieinteresētās personas no visas pasaules, lai apspriestu bērnu drošību tiešsaistē.

Dalībvalstu iestādes, nozares pārstāvji un citas attiecīgās ieinteresētās personas ir aicinātas atbalstīt ierosināto stratēģiju un veikt pasākumus, lai sadarbībā ar visām pārējām ieinteresētajām grupām nodrošinātu tās sekmīgu īstenošanu.

Komisija visā Eiropā ieviesīs politikas jomu un darbību salīdzinošo vērtējumu attiecībā uz bērnu drošību tiešsaistē, tostarp izanalizējot izmantotos resursus un to sadalījumu starp Komisiju, dalībvalstīm, privāto sektora un brīvprātīgajiem dalībniekiem. Tā arī cieši uzraudzīs, kā tiek īstenota pašreizējā pašregulācijas vienošanās, ko parakstījuši nozares pārstāvji.

Darbību pārskats

Darbība	Galvenie dalībnieki	Termiņi
1. pīlārs – Bērniem un jauniešiem paredzēts augstas kvalitātes saturs tiešsaistē		
Atbalsts bērniem paredzēta radoša un izglītojoša tiešsaistes satura izveidei	Komisija ar dalībvalstu un nozares pārstāvju atbalstu	Nepārtraukti no 2012. gada
Pozitīvas tiešsaistes pieredzes sekmēšana maziem bērniem	Komisija ar dalībvalstu un nozares pārstāvju atbalstu	Nepārtraukti no 2012. gada

2. pīlārs – Lielāka informētība un plašākas iespējas

Digitālo tehnoloģiju un plašsaziņas līdzekļu lietotprasme un tiešsaistes drošība mācību programmā	Dalībvalstis ar Komisijas un nozares pārstāvju atbalstu	Līdz 2013. gadam	
Plašāka informētības palielināšana un jaunatnes līdzdalība	Komisija ar dalībvalstu un nozares pārstāvju atbalstu	Nepārtraukti 2012. gada	no
Vienkārši un spēcīgi ziņošanas rīki lietotājiem	Nozares pārstāvji ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu	Pirmie rezultāti līdz 2012. gada beigām, darbība īstenota pilnībā 18 mēnešu laikā	

3. pīlārs – Bērniem drošas tiešsaistes vides izveide

Vecumam piemēroti privātuma iestatījumi	Nozares pārstāvji ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu	Pirmie rezultāti līdz 2012. gada beigām, darbība īstenota pilnībā 18 mēnešu laikā	
Vecākvadības plašāka pieejamība un izmantošana	Nozares pārstāvji ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu	Pirmie rezultāti līdz 2012. gada beigām, darbība īstenota pilnībā 18 mēnešu laikā	
Vecuma grupu un satura klasifikācijas plašāka izmantošana	Nozares pārstāvji ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu	Pirmie rezultāti līdz 2012. gada beigām, pilnībā sagatavoti priekšlikumi 18 mēnešu laikā	
Reklāma un pārāk liela maksa tiešsaistē	Nozares pārstāvji ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu	Nepārtraukti 2012. gada	no

4. pīlārs – Seksuālas vardarbības pret bērnu un bērnu seksuālas izmantošanas apkarošana

Ātrāka un sistemātiska tādu materiālu identificēšana, kuros atainota seksuāla vardarbība pret bērnu un kurus izplata dažādos tiešsaistes kanālos, kā arī šādu materiālu paziņošana un izņemšana no aprites	Komisija ar dalībvalstu un nozares pārstāvju atbalstu	Nepārtraukti 2012. gada, pirmie rezultāti līdz 2012. gada beigām	no
Sadarbība ar starptautiskajiem partneriem, apkarojot seksuālu vardarbību pret bērnu un bērnu seksuālu izmantošanu	Komisija ar dalībvalstu un nozares pārstāvju atbalstu	Nepārtraukti 2012. gada	no

